

JUGOSLAVJANSKI
STENOGRAF.

IZDAVATELJ I UREDNIK
ANT. J. BEZENŠEK.

Izdaje se vsaki mesec 20. dne.
 Redakcija i administracija:
 v Petrinjskeji ulici br. 365.

Stoji na celo leto 2 for. 50 n.,
 na pol leta 1 for. 30 novč.
 Rók opisi se ne vraćajo.

Stenografija i pedagogija.

IV.

Carpe diem!
 Horac.

Mnogostrani duševni mar ima biti ujedinen jedinštvom osobne sviesti marnikove, inače bi nastala raztresenost. Da bude mnogostrani mar, kakav treba da bude, traži se zadubljenost i osvieslnost, jer, da tko spozna i shvati kakav objekt, treba da budu sve njevove pomisli o tom predmetu jake i potrajne, t. j. treba da se čovjek zadubi u objekt, koji hoće shvatiti, a onda treba da se opet dozove k sebi, da se osviesli. Mnogostrani mar mnogostrano naučena čovjeka jest indi takovo psihično stanje, da si je on svaki čas svjestan znanja o mnogih predmetih i da se on takodjer svaki čas iz te jedinštvene sobšvenosti može dublje zavesti u misli sad ob ovom, sad ob onom pojedinom predmetu, te lahko prelaziti iz jednih u druge i iz njih svih lahko se povratiti u samosviest svoga sobšva.

Da bude pako zamišljenost kako treba, nuždna je jasnoća, asociacija, sistem i metoda misli. a usljed toga nuždno je i u nauku ovo: zamisao treba da pomišlja svoj predmet jasno i razgovjetno; za njom sliedi druga, asociirajuć se s njom. U toj asociaciji misli ima pako objekt svake zamisli ostati jasan u svojoj osebitosti, ima ostati poredjaj tih objekta, i to objektivno nuždni i podpuni poredjaj.

Takav postupak vodi do savršenoga metodnoga mišljenja, koje je vjeran odsiev svemira u duševnom zrcalu.

Iz dosadanjega je razmatranja vidno, da mar nije stanje ni čuvstveno, ni hotno, nego samo pomišljajno, i to tako živo pomišljajno stanje, da mišljeni predmet sasvim sviest zaokuplja, da se misli o njem iztiču u sviesti jačinom svojom nada sve ostale

misli. To izticanje jednopredmetnih misli nada sve ine, koje ine budu tim potamnjene te iztismute iz jasnoće svijesti, jeste — pažnja, koja eto pripravlja zamišljenost. Nu po psihologičnih zakonih pridižu pomisli o jednom predmetu u svijest i sve srodne pomisli; ali ako se taj srodni predmet neprikaže isto tako podpuno — kako onaj prvi — svijesti, to pobudjena zanj pažnja nebude gotova, nego samo nastane očekivanje toga predmeta. Ako premahne očekivanje toga predmeta, tada se mar pojači u težnju i tako nastane žudnja toga predmeta, a onda čin.

Toj progresiji duševnoj zaludo ćeš tražiti ma i najmanji trag u običnom pismu, jer je ono — osobito kod govorenja u pero — puki duhomorni mehanizam, dočim će se ona na licu svakoga djaka, učećega se stenografije upravo zrealiti. Što imade obično pismo u sebi, da bi moglo nategnuti mladi duh medju ova četiri stadija? Ništa, upravo ništa. Djače u 5. ili 6. godini nauči alfabet, pa onda do sieđe starosti jednostavno prikapča slovo za slovo i tako dobije napisanu rieč. — Ali nije to u stenografiji tako. Tuj nauk pisanja nije svršen alfabetom, već se mora kročiti dalje.

Mar duševni je nadalje prema dvojakomu smjeru psihičnosti dvojak: teoretičan, koji se tiče li spoznaje li znanja, ili je praktičan, koji se tiče ne samo spoznaje nego i čuvstvovanja i htienja. Onaj prvi bi se mogao zvati takodjer intelektualnim, a ovaj drugi estetično-etičnim marom.

Rekapitulirajuć dosadanja razmatranja dobijemo sljedeće:

Duševnomu su maru četiri stadija: pažnja, očekivanje, žudnja i čin.

Mnogostrani pako mar sastavlja, kako gore rekosmo, zadubljenost i osvjestnost, kojim je nužna: jasnoća, asociacija, sustav i metoda.

Ova čeriri stadija su u savezu s onima gornjima četirima, hvatajuć se — kako sliede: pažnja sa jasnoćom . . . — poput zubata kolesa, koje je onda pravo kretalo naučanja. Jer, da se izvede jasnoća, treba zorno pokazivati, u potankosti razglabati; da se izvede asociacija treba spajati razglobljene pojedinosti; da se izvede sustav, treba savezno naučanje, a da se izvije metoda, treba filozofiranja.

Tim putem ide takodjer dandanas svako pedagogično naučanje.

Ali ne samo, da je mnogostrani duševni mar podao naučanju kažiput, već je on i temeljem razdiobi naučnih predmeta.

Herbart dieli mar na dvoje:

I. spoznajni — gore rekosmo teoretičan — i II. učestveni — gore rekosmo praktičan mar.

Onaj se raspada u: empirični, spekulativni i estetični, — ovaj u: simpatetični, društveni i religiozni mar.

Tim je mnogostrani duševni mar sasvim iscrpljen.

Svaki od naučnih predmetâ mora pobudjivati najmanje jednu od tih šestero vrsti duševnoga mara, a nijedan ne pobudjuje po gotovo sve vrsti.

Kako stoji prema njim stenografija?

Za pobudjivanje učestvenoga mara ona neima snage, kao što nje neima za to ni geometrija. Ali za spoznajni mar i to poimence za spekulativni, donekle i estetični, ona je reć bi stvorena. Empirični mar, kojemu je psihologični karakter zorovnost, ona slabije goji, što je uzrok, da ona nebi mogla biti naučnim predmetom u početnih školah. Jedini alfabet stenografski mogao bi se ovdje uzeti i upiliti mladoj duši, a opetovanjem se podržavati u svijesti do onoga razreda, gdje se počimaju gojiti spekulativne znanosti. To bi tim laglje bilo, jerbo vidim u najnovijih početnicah poteze, koje mora djaće na svoju pločicu crtati i koji tek u spoju vriede nešto za obično pismo — a bez spoja ništa —, dočim su za stenografiju već i ovako perfektna slova.

O tom medjutim kašnje.

Svršiv razmatranje o nauku, modificirati mi je izreku u I., str. 2., gdje rekoh, da »o stezi i ob uzgoju neće ovdje biti govora, već jedino o nauku«, te reći: i »uzgoju« (Erziehung) je stenografija prevriedno sredstvo za postignuće jur spomenute vrhe. Ona bo znade cieniti vrieme i prostor, što je dandanas svakomu, koji imade ma još tako uzahan djelokrug u velikoj zadrzni čovječanskoj, prava glavnica. Za cielo, poviest bi zlatima slovima bilježila onaj narod u svoju knjigu, koji bi se trsio svagdje i uvijek vrieme i prostor onako upotriebljivati, kako to stenograf čini! Nad ovim slavnijega nebi bilo. Pa i vidimo, da napredni narodi, — gdje svaki pojedinac duboko osieća kratkoviek život — hrle velikom brzinom i priekimi putevi, velikomu cilju, što je čovječanstvu kao meta stavljen u veliku daljinu, — dočim polegać narod razprostire lieno tielo pod sjenatim drvom, gledajući u plavetni svod nebeski i čekajuć, što li će vrieme donieti.

»Parsimonia magistra vitae« govoraše već Rimljanin svomu sinu, a taj program ima i stenografija. Pa kakova je to nedosljednost, učiti mladež za rana vrieme koristno upotriebljivati, nezakasniti ni trenutka, jer se izgubljen nikada nevrća, a svakim je nihom pendule čovjek bliže grobu, u koji je žalostno leći, nevidivši ni traćak sjajnoga cilja, što ga je stvorac čovječanstvu kao »vaten stup« ustoboćio na »svetu goru«, — kakova je to, velim, nedosljednost, ako se hotice zastire velom maćstva takav predmet, koji je meso i krv vječne opomene, prikrićane Horacijem vieku i svijetu: »carpe diem!«

Hoćemo li dakle, da nam bude narod jednom veliki, učimo već mladi naraštaj cieniti vrieme, koje na svojih grudih radja i zakapa narode.

Evo stenografija je već svojom naravi pravo uzgojno sredstvo.

Tim mislim da je iscrpljen barem u glavnom pedagoški materijal, na koji će se sada u drugom dielu razprave praviti reflexija.

M. Vamberger.

Debatno pismo.

(Dalje.)

Ako ti se nutarnji glas sam nečini dovoljnim, da se potpunoma jasno označi koja rieč, to mu pridodaj još dočetni glas korjena. Ako se taj sastoji iz dvajuh suglasa (n. pr. *nd, st* i t. d.), to se moraju obojica bilježiti.

Opazka. Nutarnji glas *a* nemože se s dočetnim glasom na simbolički način spajati, pošto se on uvijek na predstojećem suglasu simbolizuje.

a) Nutarnji glas *i* sa dočetnim glasom.

α) U dočetnih glasovih *t, f, c, z*, može se pred njimi stojeći samoglas *i* stapljanjem izraziti.

Na taj način ustrojene su sljedeće sigle, u I. dielu stenografije navedene: *osobit(o)*, *narčit(o)*, *potrebit(o)*.

Mala i sriednja pismena stavljaju se s predpotezom nad redicu; a upotrebljuju se u tu svrhu ponajviše: *b, d, g, m, p, nj, k, l, v*; nikad pako: *j, n, r, s*.

Ako se ti notranji glas sam ne zdi dovolj, da se popolno jasno označi ktera beseda, dodaj mu še konečni glas korenov. Ako ta postoji z dveh soglasov (n. pr. *nd, st* i t. d.), tedaj se morajo oba zabilježiti.

Opazka. Notranji glas *a* ne more se s konečnim glasom na simbolični način spajati, ker se on zmirom na predstojećem soglasu simbolizira.

a) Notranji glas *i* s konečnim glasom.

α) V konečnih glasih *t, f, c, z* more se pred njimi stojeći samoglas *i* stapljanjem izraziti.

Na ta način napravljene so sljedeće sigle, v I. delu stenografije navedene: *osobit(o)*, *narčit(o)*, *potrebit(o)*.

Male i srednje pismenke stavljajo se s predpotezom nad vrstico; a rabe se v to svrhu najbolje: *b, d, g, m, p, nj, k, l, v*; nikdar pak: *j, n, r, s*.

Komorne sigle: (*Vidi pril. str. 26.*) Princip, (principal), zakonit(o), (zakonitost).

Pojedine rieči kao strukovne pokrate: Dobrobit, občedit(o), republika, navlastit(o), prvobitn(o), (prvobitnost).

(Primjere vid. u prilogu str. 26.) (Primere glej v prilogu str. 26.)

Prevod primjera.

Glede principa smo svi složni. Franceska republika podigla se je mnogo puta, a je opet morala prestati. Predlog bio je odobren sa velikim uzhitom. Kada je bura, tada je ladja na moru u velikoj pogibelji. Dobro treba svaki put razlikovati od slaboga. Na moj poziv ste došli na zabavu.

β) Ako misliš, da nutarnji glas sa dočetnim glasom korjena nije dovoljan, to se jima pridoda jošte sufiks. Pod sufiksom razumjevamo onu čest rieči, koja se korjenu dodaje, dakle razne nastavke i fleksije. Naročito će biti takovo kraćenje od nužde tada, ako je pokratiti se imajuća rieč na početku stavka, ili ako se po pravilih »kraćenja rieči« taj nastavak zabilježiti mora.

(Primjere vidi u prilogu str. 26.)

Prevod primjera.

Naš principal kupio je nov magacin. Potrebite su znatne svote, ako hoćemo to izvesti. Pozivom na naša prava ja to zahtjevam.

b) Nutarnji glas *o* ili *oj* sa dočetnim glasom.

K onomu, što je bilo u posljednjem broju napose glede *o* i *oj* kazano, treba samo nadovezati ono, što je gore u obće rečeno glede spajanja nutarnjega glasa sa dočetnim glasom korjena i sa sufiksom; onda prestaje nužda svakoga daljnega tumačenja ove točke, kaošto i sljedeće, koja će govoriti o *u*.

Prevod primerov.

Glede principa smo vsi složni. Franceska republika povzdignila se je mnogo pót, a je opet morala prestati. Predlog bil je odobren z velikim uzhitom. Kadar je bura, tedaj je ladja na morju v velikej pogibelji. Dobro treba vsaki pót razlikovati od slabega. Na moj poziv ste došli na zabavo.

β) Ako misliš, da notranji glas s konečnim glasom korenovim nij dovolj, pridodaj njima še sufiks. Pod sufiksom razumevamo oni del besede, ki se korenu pridodava, torej razne nastavke i fleksije. Posebno je takovo kraćenje potrebno tedaj, kedar je beseda, ki se ima skratiti, na početku stavka, ali ako se po pravilih »kraćenja besedij« ta nastavek zabilježiti mora.

(Primere glej v prilogu str. 26.)

Prevod primerov.

Naš principal kupil je nov magacin. Potrebite so znatne svote, ako hoćemo to izvesti. Pozivom na naša prava jaz to zahtevam.

b) Notranji glas *o* ali *oj* s konečnim glasom.

K onemu, kar je bilo v poslednjem broju posebej glede *o* i *oj* rečeno, treba samo ono pridodati, kar smo zgorej v obće rekli glede spajanja notranjega glasa s konečnim glasom korena i s sufiksom; ondaj prestaje potreba vsakega daljnega tolmačenja te točke, kakor tudi sledeće, ki bode govorila o *u*.

Komorne sigle: (*Vidi pril. str. 26.*) Narod, perioda, okolnost, osoba.

Pojedine rieči, kao strukovne pokrate: Alkohol, demagog, demagogija, pedagog(-ija), misantrop, filantrop, simbol, simptom, meteor, biblioteka.

(*Primjere vidi u prilogu str. 27.*) (*Primere glej na str. 27. prilogu.*)

Prevod primjera.

Ako ti sve okolnosti navedem, mislim, da mi budeš oprostio. I najbolji pedagog nije u stanju pri poučavanju djece potrebitu starost nadoknaditi. Simbol ljubavi je srce. Lessing, koji je kao svjetli meteor na nebu sjaj razprostirao, bio je ipak skoro postao misantrop. Biblioteke se o podne zatvaraju.

c) Nutarnji glas *u* sa dočetnim glasom.

Pošto se *u* samo na predidućem suglasu simbolizirati može, stoga mogu ovdje samo oni slučajji u obzir doći, gdje se *u* pred dočetnim glasom samostalno piše ili pako š njim staplja.

Prevod primerov.

Ako ti vse okolnosti navedem, mislim, da mi bodeš oprostil. Tudi najbolji pedagog nij v stanju pri podučevanju dece potrebno starost nadoknaditi (nadomestiti). Simbol ljubavi je srce. Lessing, ki je kakor svetli meteor na nebu sjaj razprostiral, bil je ipak skoro postal misantrop. Biblioteke se o podne zatvarajo.

c) Notranji glas *u* skonečnim glasom.

Ker se *u* samo na predstojećem soglasu simbolizirati more, zato se morejo tukaj samo oni slučajji v obzir vzeti, kder se *u* pred konečnim glasom samostalno piše ali pak ž njim staplja.

Pojedine rieči: (*Vid. prilogu str. 27.*). Absolut, institut.

(*Primjere vidi u prilogu str. 27.*) (*Primere glej v prilogu str. 27.*)

Prevod primjera.

Ako hoćemo, da naš institut dobro napreduje, treba da svi članovi složno djeluju. Nitko nije zadobio absolutnu većinu glasova.

Prevod primerov.

Ako hoćemo, da naš institut dobro napreduje, treba da vsi članovi složno deluju. Nikdo nij zadobil absolutne većine glasov.

(Dalje.)

O diamantu.

Stenogram, napisan po pravilih debat. pisma, je na str. 27.

U Londonu je baš sada izložba dragoga kamenja, i medju ostalimi može se vidjeti neki diamant u vrijednosti preko 20 milijuna franaka.

Dvadeset milijuna franaka, — to su novci! Akoprem ono drago kamenje neima nikakve »praktične« vrednosti, ipak ga čovječje oko rado gleda zarad onoga divnoga sjaja, koji se opaža na dragom kamenju, a osobito na diamantu, i kojemu je uzrok jako prelamanje svjetlosti.

Prirodni nauk neizpituje samo ono, od česa se nada kakvoj praktičnoj koristi; a bilo bi i slabo za nauk i napredak ljudski, ako bi se sve stvari mjerile samo mjerilom praktičnosti.

Tko bi pomislio — kako se je usled takovih izpitivanja pokazalo —, da diamant nije drugo, nego čist ugljenik — tjelo, iz česa je većim djelom složen naš ugalj, s kojim ložimo naše peći i razne mašine.

Čadj, pojavljajuć se, kad na zapaljenoj lampi nema još staklenoga cilindra, je čist ugljenik, kojemu se kao diamantu pripisuje tolika vrijednost, i koji je u tom kamenu samo kristalisan.

I ako se zna, koji su sastavni djelovi u diamantu, to se ipak do danas nije moglo doznati, pod kojimi uvjeti običan ugljenik kristalizuje, t. j. se pretvara u diamant. Dakle moramo se sada već zadovoljiti s prirodnim, a jako dragocjenim diamantom.

V Londonu je baš sedaj izložba dragega kamenja, in med ostalimi more se videti neki diamant v vrednosti preko 20 milijonov frankov.

Dvajset milijonov frankov, — to so novci! Akoprem ono drago kamenje nema nikakove »praktične« vrednosti, ipak ga človečeje oko rado gleda zarad onega divnoga sjaja, ki se opaža na dragem kamenju, a osobito na diamantu, in kojemu je uzrok jako prelamanje svetlosti.

Prirodni nauk neizpituje samo ono, od česar se nadja kakove praktične koristi; a bilo bi tudi slabo za nauk in napredek ljudski, ako bi se vse stvari merile samo merilom praktičnosti.

Kdo bi pomislil — kakor se je vsled takovih izpitivanj pokazalo —, da diamant nij drugo, nego čist ógljenik — telo, iz česar je većim delom zložen naš ógelj, s kojim ložimo naše peći in razne mašine.

Čadj, pojavljojoč se, kadar na zapaljenej lampi nema še staklenega cilindra, je čist ógljenik, kojemu se kakor diamantu pripisuje tolika vrednost, in koji je v tem kamenu samo kristaliziran.

In ako se zna, koji so sestavni deli v diamantu, to se ipak do danes nij moglo doznati, pod kojimi uveti običen ógljenik kristalizira, t. j. se pretvara v diamant. Dakle moramo se sedaj vže zadovoljiti s prirodnim, a jako dragocnim diamantom.

G l a s n i k.

Drd. Dušan Kotur.

U najljepših godinah nam je nemila smrt dne 12. o. m. pokosila plemenita mladića, koji čitateljem našim nije toli poznat kao strukovnjak, koji je poznat nam kao veliki štovatelj naše umjetnosti i ejenitelj njezinih zastupnika, te marljivi podpornik naše stvari materijalnim sredstvi. Blagi pokojnik bio je također vjernim predplatnikom našega lista od početka do danas, uvijek se zanimajući za napredak stenografije u Hrvatskoj. — Bolujući već duže vremena na prsijah, položi ipak strogi juridički izpit na sveučilištu u Pragu, gdje smo i mi imali sreću s njim jedan semestar prijateljski obćiti. Nu njegova je bolest išla sve na gore, poradi česa je išao lansku jesen tražit lieka u Italiju i zatim u Egipat (Kairo), a povrativ se ovoga proljeća natrag u Zagreb, doleti ga žalibože smrt. Komu je bio poznat otkriti njegov značaj, velika njegova prijaznost i duhovitost, blago i dobroćudno sree, tomu će Dušan sigurno ostati nezaboravljiv. — Budi mu pokoj vječni!

Seljak naučio stenografiju. Proti onim, koji drže, da je stenografiju teško ili skoro nemoguće naučiti, imamo sjajan argumenat u ruci. Naš štovani predplatnik gosp. Matija Wutti, slovenski seljak (kmet) na Vočili u Koruškoj (p. Riegersdorf), koji je tekar godinu dana na naš list naručen, a prije nije imao nikakova pojma o stenografiji, — nu inim elementarnim znanostim, koje se uče u pučkoj školi je dakako vješt, — taj seljak naučio je po našem listu stenografiju tako dobro, da nam šiljajući predplatu dne 25. marea o. g. piše skoro bez svake pogreške, i jako lahko čitljiv list u stenografskom pismu po našem stavu. Mi seienimo za vriedno, da taj list bez svake promjene — podcrtav samo pogreške — na str. 32. „priloga“ priobćimo u tu svrhu, da s jedne strane našu izjavu podkriepimo, a s druge strane, da tim najeklatantnije opovrgnemo sve one predsudke o stenografiji, koji se gdje gdje pojavljuju, kao da ju je tobože teško naučiti, da treba za učenje predugo vremena, da se neće moći razširiti med publikom i t. d.

Komorna ili parlamentarna stenografica. Gospodičina Olga Kovař (kći gosp. dr. J. Kovařa u Pragu), član I. praškoga spolka Gabelsbergerovih stenografa, koja je prošle godine izpit iz komorne stenografije za česki jezik s jako dobrim uspjehom položila, bila je dne 12. marea od dotične izpitne komisije jednoglasno proglašena komornom stenograficom II. reda i za nje-mački jezik.

Listovnica administracije. Predplatu na „J. Sten.“ zaboravili (pozabili) [?] su platiti sliedeći p. n. abonenti: G. Dimitrija Kutuzov, učenik učit. škole u Pakracu za I. tečaj 1 for. 40 nvč. — G. Ant. Cirman, učitelj v Pred-dvoru pošta Tupalič (Kranjsko) za I. tečaj 1 for. 40 nvč. — G. Jos. Hammerlic, v Radovljici za I. tečaj 40 novč., za II. tečaj 1 for. 30 novč. — G. Ivan Radenić, dijak u Zagrebu za I. i II. tečaj 3 for. 90 nvč. — (Dalje sledi).

Opominjemo tom prilikom i one, koji još za III. tečaj t. j. za g. 1878. nisu poslali predplate (naročnine), neka izvole čim prije svoju dužnost učiniti.

Prilog listu.

Br. 4.

Teč. III.

Sonet.

(Dr. Fr. Preširen.)

— u, ah no erl,
e ž 20 l. N,
e' n p 2 i d f
20 20 20.

20 20 20 20
20 20 20 20
20 20 20,
20 20 20.

20 20 - 20 N
20 20 20 20
20 20 20 20

20 20 20 20,
20 20 20 20
20 20 20 20

Debatno pismo.

$\alpha, \alpha)$
 $\alpha, \alpha, \beta, \beta, \gamma, \gamma$ Reči

$\beta, \beta, \gamma, \gamma, \delta, \delta, \epsilon, \epsilon$ Reči

$\epsilon, \epsilon, \zeta, \zeta, \eta, \eta, \theta, \theta, \iota, \iota$ Reči
 $\iota, \iota, \kappa, \kappa, \lambda, \lambda, \mu, \mu, \nu, \nu$ Reči
 $\nu, \nu, \xi, \xi, \omicron, \omicron, \pi, \pi, \rho, \rho$ Reči

$\beta)$

$\sigma, \sigma, \tau, \tau, \upsilon, \upsilon, \phi, \phi, \chi, \chi$ Reči
 $\chi, \chi, \psi, \psi, \omega, \omega, \varnothing, \varnothing, \varnothing, \varnothing$ Reči

$\beta)$

$\epsilon, \epsilon, \gamma, \gamma$ Reči

$\delta, \delta, \epsilon, \epsilon, \zeta, \zeta, \eta, \eta, \theta, \theta, \iota, \iota$ Reči
 $\iota, \iota, \kappa, \kappa, \lambda, \lambda, \mu, \mu, \nu, \nu$ Reči

$\nu, \nu, \xi, \xi, \omicron, \omicron, \pi, \pi, \rho, \rho$ Reči

Živalski glasovi.

1. S - a - u - n - a - t - u - o - z - u - n - a - z - o - s - h - i - z - h - i
 2. r - z - o - u - y - v - o - t - b - u - n - i - h - e - n - h - o - z - l - p -
 3. 4 - y - p - u - e - y - u - o - s - o - s - e - r - b - o - c - h - o -
 m - i - b - o - a - u -

2. o - y - z - u - z - " - D - u - p - " - z - h - i - " - y - " - i - c -
 - z - o - " - i - m - n - e - l - h - u - " - u - " - u - h - " - D -
 z - o - z - u - " - u - o - z - h - i - " - u - h - e - v - " - u - z - z -
 u - z - " - u - o - z - z - h - i - " - u - z - " - e - v - o - u - " - u -
 " - u - " - e - l - z - a - u - t - z - u - " - p - e - b - j - o - u - " - l - h - " -
 u - " - z - " - u - " - u - h - e - h - z - h - " - z - e - r - e - p - z - o - y -
 z - " - y - z - l - t - e - r - m - z - " - u - " - u - " - u - h -
 " - z - " - u - p -e -r - o -v -u -m -p -e -r -

u - g - u - z - o - u - z - b - o - p - r - m -e -h -y -e -r -
 z - u - p -o -z -u -o - - l - u - i - z - m - z - " - u - " - z - e -v -
 z - u - z - o - z - o - i - h - e - v - z - e -d - l - z -e -h -e -u -z -
 z -u -u -p -e - - o -y -z -u -z -o - " - y -o - " - z - " - y -
 i -b -i -u -z -p -e -h -e -h -y -z -o - " - u - " - u -z -y -z -o -
 m -p -o -u -z -o - " - z - " - e -h -o -f - " - i - " - z -e -g -u -
 e -d - " - u - " - y -z -l -e -v - " - o -z -e -h -i -z -l -p -z -u -
 z -e -r -o -h -u -o -z - " - z -y - " - m -o -u -e -l -u -z -e -d -
 : -z -e -p -e -r -h -e -z - " - u - " - u -z -b -o -p -e -r -z -o -

Kulturno-historične stvari.

<p>+ 26. Jll.</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p>	<p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p>
<p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p>	<p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p> <p>... ..</p>